

СЕКЦІЯ ІІІ. ДЕРЖАВНЕ УПРАВЛІННЯ ТА ЕКОЛОГІЯ

[DOI 10.36074/10.04.2020.v1.05](#)

ПРАКТИКА ОМБУДСМАНА ЩОДО ЗАХИСТУ ПРАВ НАЦІОНАЛЬНИХ МЕНШИН В УКРАЇНІ

Лебєдєва Ярославна Валентинівна

старший викладач кафедри управління та адміністрування
Дніпропетровський державний університет внутрішніх справ, Україна

Подолання расизму та ксенофобії в українському суспільстві привертають дедалі більшу увагу як органів влади, так і громадянського суспільства. Необхідно зауважити, що військовий конфлікт на сході України також призвів до загострення проблем, з якими стикаються представники національних меншин у мирний час.

У межах здійснення парламентського контролю за додержанням конституційних прав і свобод людини і громадянина головна роль відводиться Уповноваженому Верховної Ради України з прав людини – Омбудсману. Ним здійснюється активна діяльність, спрямована на запобігання та протидію дискримінації в Україні, створення дієвого механізму просування принципу рівності, приведення антидискримінаційного законодавства у відповідність до міжнародних стандартів, посилення впливу на органи державної влади і місцевого самоврядування щодо подолання проявів нетерпимості в українському суспільстві.

Систематично до Омбудсмана надходять звернення щодо проявів дискримінації за ознаками раси, кольору шкіри, етнічного (національного) походження, зокрема у сфері доступу національних меншин до соціальних, освітніх, медичних послуг, оформлення документів, працевлаштування, забезпечення умов вільного розвитку культурних традицій, порушення права на навчання рідною мовою, поширення мови ворожнечі тощо.

З метою ефективного подолання цих негативних проявів у цій сфері Омбудсманом здійснюються: 1) постійний моніторинг стану дотримання принципу недискримінації в роботі органів державної влади та місцевого самоврядування, а також юридичних осіб публічного і приватного права; 2) експертна підтримка виконання Плану заходів з реалізації Національної стратегії у сфері прав людини до 2020 року, затвердженого розпорядженням Кабінету Міністрів України від 23 листопада 2015 р. № 1393 [1] (далі – План), як такого, що містить нагальні заходи, необхідні для покращення ситуації. Проте, аналіз стану виконання розділу Плану, присвяченого попередженню та протидії дискримінації, свідчить, що основні його цілі та задачі й досі нереалізовані.

Окремо відзначимо питання мови освіти національних меншин. Так, протягом 2017 р. на контролі Омбудсмана перебувало питання стану

забезпечення прав національних меншин на навчання рідною мовою під час розроблення та доопрацювання статті 7 «Мова освіти» Закону України «Про освіту» [2]. У зв'язку з цим до Комітету Верховної Ради України з питань науки і освіти Омбудсманом неодноразово скеровувалися пропозиції та зауваження, спрямовані на недопущення звуження права осіб, які належать до національних меншин, на навчання рідною мовою, під час доопрацювання вказаного законопроекту до другого читання. З огляду на широкий суспільний резонанс, який викликала редакція статті 7 Закону України «Про освіту», прийнятого Верховною Радою України 5 вересня 2017 р., на прохання Уряду України Європейською комісією за демократію через право (Венеціанською комісією) було розглянуто положення Закону, що стосуються мови освіти, та надано рекомендації щодо їх реалізації. У зв'язку з цим Омбудсман наполягав на необхідності врахування Урядом України наданих рекомендацій при формуванні нового законодавства про загальну середню освіту з метою забезпечення права представників національних меншин на навчання рідною мовою. З огляду на зазначене Омбудсманом буде здійснюватись постійний моніторинг щодо недопущення порушення прав представників національних меншин під час впровадження Міністерством освіти і науки моделей реалізації положень статті 7 Закону України «Про освіту».

Висвітлюючи питання дискримінації за ознакою етнічного (національного) походження, неможливо оминути увагою й питання дотримання прав ромів, які піддаються систематичній дискримінації у сферах доступу до освіти, медицини, соціальних послуг, оформлення документів, працевлаштування тощо. З моменту затвердження в Україні Стратегії захисту та інтеграції в українське суспільство ромської національної меншини на період до 2020 року [4] позитивних змін як на центральному, так і місцевому рівнях влади, що дозволили б ефективно вирішувати проблемні питання ромів та забезпечити їх інтеграцію в суспільство, не спостерігається. Омбудсманом неодноразово наголошувалось на необхідності усунення стратегічних помилок, допущених при розробленні зазначеної Стратегії та Плану заходів щодо її реалізації.

Результати проведених моніторингових візитів працівників Секретаріату Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини до регіонів України з компактним проживанням ромів засвідчили відсутність ефективної роботи та формальність підходу місцевих адміністрацій та органів місцевого самоврядування до виконання завдань, визначених Стратегією. Більшість розроблених та затверджених на місцевому рівні планів на її виконання не враховують місцеві особливості та проблеми конкретної ромської громади, а у Херсонській, Тернопільській, Івано-Франківській, Київській, Миколаївській, Чернівецькій, Полтавській, Сумській та Житомирській областях за останні роки взагалі не було затверджено місцевих Планів заходів щодо реалізації Стратегії. Утім соціальна невпаштованість, відсутність документів, малограмотність, недостатній рівень обізнаності щодо своїх прав призводить до подальшої маргіналізації цієї етнічної групи та формування ксенофобських настроїв щодо них у суспільстві [3].

Отже, дійдемо висновку, що незважаючи на низку вжитих державою заходів з метою стабілізації рівня етнонаціональної толерантності в суспільстві, аналіз

звернень громадян та результати моніторингу Омбудсмана та неурядових громадських організацій засвідчили, що значна кількість питань, зумовлених наявністю різних проявів ксенофобії, расизму та нетерпимості в Україні, залишаються невирішеними. Така ситуація потребує дієвого реагування органів державної влади і місцевого самоврядування з метою вирішення проблем, пов'язаних зі збереженням національної, мовної, релігійної ідентичності меншин, шляхом розроблення та застосування спеціальних позитивних заходів як засобу державної політики щодо запобігання та протидії дискримінації з урахуванням чинника етнокультурної самобутності.

Список використаних джерел:

1. *Про затвердження Плану дій з реалізації Національної стратегії у сфері прав людини до 2020 року* (Розпорядження КМУ) (2015). № 1393-р. Вилучено з <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1393-2015-p>
2. *Про освіту* (Закон України) (2017). № 2145-VIII. Вилучено з <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19>
3. *Про стан додержання та захисту прав і свобод людини і громадянина в Україні* : щорічна доповідь Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини. Вилучено з <http://www.ombudsman.gov.ua/files/Dopovid/zvit/%20za%202019.pdf>.
4. *Про Стратегію захисту та інтеграції в українське суспільство ромської національної меншини на період до 2020 року* (Указ Президента України) (2013). № 201/2013. Вилучено з <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/201/2013>

ПРОБЛЕМИ ПІДВИЩЕННЯ РІВНЯ ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ДЕРЖАВНИХ СЛУЖБОВЦІВ ШЛЯХОМ СТАЖУВАННЯ

Мосора Лариса Степанівна

кандидат наук з державного управління,

доцент кафедри публічного управління та адміністрування

Івано-Франківський національний технічний університет нафти і газу,
Україна

Підкреслимо, що категорія «стажування» є визначена в декількох нормативно-правових актах України. Так, у Законі України «Про освіту» [5] та Законі України «Про вищу освіту» [1] визначено, що стажування – це набуття особою практичного досвіду виконання завдань та обов'язків у певній професійній діяльності або галузі знань. Про те, що стажування являє собою набуття практичного досвіду виконання завдань після теоретичної підготовки до початку самостійної роботи вказується в окремих наказах.

Трудове законодавство визначає стажування як різновид навчання персоналу на робочому місці під керівництвом відповідальної особи після теоретичної підготовки або одночасно з нею з метою практичного оволодіння